

De Kristnes handlingsprogram

For perioden 2013-2017

De Kristne ble stiftet for å ta vare på de grunnleggende verdiene som har gjort Norge til et trygt, stabilt og fremgangsrikt samfunn gjennom generasjoner. En del av disse verdiene har forvitret de siste årene, og det har gitt oss lover som bare for en generasjon eller to siden var helt utenkelige.

Når De Kristne nå vil ta opp kampen, vil det helt naturlig bli et fokus på en del av disse sakene. Vår visjon strekker seg likevel lenger enn noen utvalgte symbolsaker. Vårt ideologiske fundament legger en grunn for en sunn og solid utvikling av hele samfunnet, og vi kan derfor tilby en bred plan og en helhetlig politikk for dette landet.

Innhold

1. Ekteskap og familie	2
2. Retten til liv	3
3. Tro og livssyn	4
4. Stat og kommune	6
5. Skole og utdanning	7
6. Kunst, kultur og frivillighet	11
7. Økonomi og næringsliv	12
8. Samferdsel	16
9. Kommunikasjon	18
10. Helse og sosial	20
11. Samepolitikk	24
12. Justis og beredskap	25
13. Norge i verden	28
14. Miljø	31

1. Ekteskap og familie

De Kristne mener sterke ekteskap og familier er den viktigste byggesteinen for et sterkt og sunt samfunn. Vi vil løfte fram det livslange, monogame forholdet som norm og ideal, og definere ekteskapet som en livslang union mellom én mann og én kvinne.

Alle barn bør ha rett til både en mor og en far, og til å kjenne sitt eget opphav. Vi vil derfor motarbeide alle forsøk på å gjøre barn til et objekt som skal produseres utenom den trygge rammen av en biologisk mor og far.

Det er viktig at hele lovverket, både ekteskapsloven, adopsjonsloven, barneloven og bioteknologiloven, bygger på prinsippet om at alle barn har rett til både en far og en mor.

Ekteskapet

De Kristne mener det tradisjonelle, livslange forbund mellom en mann og en kvinne er det beste grunnlaget å bygge samfunnet på, og det eneste naturlige utgangspunkt for reproduksjon. Denne forståelsen av ekteskapet har lange, ubrutte tradisjoner i Norge og i resten av verden, og De Kristne mener det er rett og viktig å gi denne samlivsformen en juridisk særstilling også i framtiden.

Barn

Barn er fullverdige mennesker som skal ha samme vern om liv og helse som andre. Barn skal ha den nødvendig trygghet og stabilitet gjennom alle faser av oppveksten, så de kan trives og utvikle seg etter egne evner og forutsetninger. De Kristne vil legge til rette for at barn i størst mulig grad kan være sammen med foreldrene i de tidlige leveår, og på den måten danne sterke og nære bånd til egen familie. Dagens ordning med fødselspermisjon bør videreføres, men hvem av foreldrene som skal være hjemme med barnet, bestemmes av foreldrene. Ved småbarnsadopsjon gjelder samme permisjonsregler som ved fødselspermisjon.

De Kristne er av den oppfatning at barn fortrinnsvis bør vokse opp med en mor og far, og vil derfor i utgangspunktet begrense likekjønnede pars mulighet til adopsjon og kunstig befruktning, og til å fungere som fosterhjem.

Offentlig finansiert kunstig befruktning skal være forbeholdt heterofile par som lever i stabile parforhold, og som av helsemessige grunner har problemer med å få barn.

Andre samlivsformer

Selv om De Kristne mener det tradisjonelle ekteskapet mellom mann og kvinne er den beste og mest stabile samlivsformen, forholder vi oss til at noen velger andre måter å leve livet på. I tilfeller der barn kan bli en naturlig del av bildet, mener vi det er behov for å ha gode juridiske ordninger både for arv og oppløsning av forhold.

Samlivsformer som ikke naturlig involverer barn, mener vi tilhører den private sfære, og trenger ikke anerkjennes eller reguleres av lovverket.

De Kristne vil:

- Kreve en offentlig utredning i forhold til den nye ekteskapsloven, og arbeide for at den skal reverseres
- Likestille foreldrenes rettigheter som omsorgspersoner
- Styrke stamcelleforskningen på stamceller fra fødte mennesker
- La foreldre dele foreldrepermisjonen seg imellom som de selv ønsker
- Si nei til alle former for surrogati og eggdonasjon
- Si nei til sæddonasjon
- Si nei til forskning på befruktete egg

2. Retten til liv

De Kristne anser respekten for livets ukrenkelighet å være basisen for et trygt og velfungerende samfunn, og retten til liv selve grunnlaget for alle andre rettigheter. Vi vil derfor arbeide utrettelig for at livet skal vernes fra unnfangelse til naturlig død, og vi vil bekjempe alle inngrep som aktivt avslutter menneskelig liv.

Abort

De Kristnes prinsipielle ståsted er at provosert abort er å ta liv, og ikke bør være tillatt etter norsk lov. På sikt vil vi derfor arbeide for at dagens abortlov avvikles til fordel for en grunnlovsfestet rett til liv fra unnfangelse til naturlig død.

Det viktigste for oss er imidlertid at flest mulig barn får sjansen til å bli født og vokse opp i trygghet. De Kristne vil derfor arbeide så bredt som mulig for å få ned aborttallene i Norge, gjennom både økonomi, helsevesen, jus og sosiale strukturer.

De Kristne vil se grundig på årsakene til abort i Norge, og sette inn tiltak som kan hjelpe gravide å fullføre sitt svangerskap. Det offentlige plikter å informere om barnets utvikling, om eksisterende støtteordninger, om de etiske betenkelighetene med abort og om mulige senskader for mor. De Kristne vil også støtte organisasjoner som arbeider for å hjelpe gravide. Vi vil også se på økonomiske tiltak som vil gjøre det lettere for enslige gravide å bære fram barnet.

Aktiv dødshjelp

De Kristne mener livet er ukrenkelig fra unnfangelse til naturlig død. En naturlig konsekvens av dette, er at vi vil bekjempe alle skritt i retning av aktiv dødshjelp i Norge. Vi mener det i enkelte tilfeller kan forsvares å avslutte livreddende behandling, men ikke aktivt å avbryte et annet menneskes liv.

De Kristne vil:

- Grunnlovsfeste retten til liv fra unnfangelse til naturlig død
- Arbeide for å endre dagens abortlov
- Arbeide for lovendringer som kan bidra til å senke aborttallet i Norge
- Øke engangsstønaden til mødre uten rett til barselpermisjon, også til mødre som bortadopterer barnet sitt
- Gjennom skole og helsevesen øke bevisstheten rundt konsekvensene av uforpliktende seksuell omgang
- Legge til rette for organisasjoner som driver opplysningsarbeid for gravide
- Si nei til forskning på stamceller fra ufødte barn
- Legge bedre til rette for innenlands adopsjon

3. Tro og livssyn

Alle mennesker, enten man er religiøs eller ikke, har et grunnleggende syn på livet og verden. Med dette følger et sett verdier og holdninger som preger avgjørelser og legger føringer for adferd. Det fins ikke nøytral grunn; vi tar alle med oss den vi er og det vi mener inn i alle livets situasjoner.

De Kristne mener derfor at det hverken er mulig eller ønskelig å gjøre tro og personlige overbevisninger til en privatsak. Man er den man er i alle livets sammenhenger, og man skal ha rett til både å praktisere og forfekte sin tro i frihet.

De Kristne ønsker et administrativt skille mellom kirke og stat, men vil bevare et kristent verdigrunnlag. Vi vil bekjempe forsøk på å gjøre ateisme og humanisme til styrende livssyn i det offentlige rom. Det gjelder også ideologier hvis praksis kommer i strid med menneskerettighetene og norsk lov.

Statens fundament

De Kristne vil at det i Grunnloven skal framgå tydelig at den norske staten fortsatt skal bygge på den jødisk-kristne kulturarven som har preget samfunnet og menneskene i Norge fra kristenretten ble satt på Moster i 1024 og frem til i dag. Her er morallovene i De ti bud, menneskeverd og nestekjærlighet viktige elementer.

Staten skal legge til rette for at alle innbyggerne kan utøve sin tro i frihet og trygghet, men bør sikre de grunnleggende verdiene som har skapt det samfunnet vi har formet gjennom generasjoner. I dette mandatet ligger en plikt til å fremme kunnskap om vår kristne arv, og en forståelse av nasjonens kristne identitet og symbolbruk. De Kristne mener derfor at Staten i alle naturlige sammenhenger skal fremme kristen kultur og identitet, og på den måten danne et bolverk mot holdninger og menneskesyn som strider mot denne arven.

Religionsfrihet

De Kristne legger stor vekt på menneskers rett til selv å velge sin tro og sitt livssyn. Vi vil skape et samfunn der alle mennesker kan praktisere sin tro fritt så lenge den ikke fordrer handlinger som bryter med norsk lov. Loven skal på sin side ikke legge flere hindringer i veien for religionsutøvelse enn nødvendig for å sikre alle andre det alminnelige rettsvern. Loven skal med andre ord ikke brukes til å kneble religiøse yringer og snevre inn retten til å tro og tale som man vil. De Kristne mener norsk lov må sikre alle trossamfunn full frihet i alle lære- og ansettelsessaker.

Den friheten som lenge har kjennetegnet det norske samfunnet er ikke vunnet én gang for alle, og kan ikke tas for gitt. De må stadig forsvares og kjempes for. Det er få ting som utfordrer den vestlige forståelsen av frihet så mye som Islam og framveksten av islamisme i vårt land og i vår verdensdel. Det har vist seg vanskelig å diskutere, kritisere og utfordre innhold og praksis i denne troen uten å bli møtt med raseri og trusler. I et fritt og demokratisk samfunn må det være høyde for å uttrykke både skepsis og kritikk av andres tro og verdier uten å skremmes til taushet. Islamisme truer også trosfriheten, da det er et uttalt forbud i Islam mot å forlate troen eller konvertere til en annen religion. I mange muslimske land er det dødsstraff for å konvertere til for eksempel kristendom. Framveksten av islamistiske miljøer i Norge har også økt terrorfaren, da enkelte muslimske talsmenn åpent har hyllet islamsk terrorisme og kommet med dårlig skjulte trusler mot norske borgere. De Kristne mener det er nødvendig å adressere disse utfordringene som en del av kampen for å bevare Norge som et land mennesker kan flykte til, og ikke må flykte fra.

Den norske kirke

Den norske kirke har i generasjoner vært et sted for gudsdyrkelse, fellesskap og trosopplæring for store deler av det norske folk. Forsatt er et overveldende flertall av befolkningen medlem i Kirken, og for mange har den har en sentral plass i livets betydningsfulle øyeblikk. De Kristne ønsker en kirke som er herre i eget hus, og støtter derfor et administrativt skille mellom Kirke og Stat. I prinsippet mener vi alle religiøse samfunn bør være økonomisk og administrativt adskilt fra Staten, og på den måten frie og uavhengige. Vi ser imidlertid at den lange historien med statskirke krever en viss overgang i forhold til lønninger, bygningsmasse og ansvar for ritualer i livets ulike faser.

Andre trossamfunn

Kristne menigheter og andre trossamfunn dekker mange menneskers åndelige behov, og er ofte en fruktbar ressurs for lokalsamfunnet. De Kristne mener derfor at Staten bør legge til rette for at mennesker kan få trygge og gode rammer rundt utøvelsen av sin gudstro. De Kristne vil styrke selvbestemmelse og økonomi for menigheter og trossamfunn. Vi ser det som ønskelig at trossamfunn blir mindre avhengige av statlig støtte, og vil legge til rette for gode fratreksordninger for frivillige gaver.

Mennesker fra alle religioner og trosretninger skal sikres religionsfrihet. De Kristne mener likevel det er legitimt for Staten å fremme og ivareta verdier som har lang tradisjon i landet, for på den måten å bevare vår kristne kultur og tankesett.

De Kristne vil:

- Sikre alle mennesker religionsfrihet
- Sikre at den indre selvbestemmelsesrett forblir reell i alle tros- og livssynssamfunn
- Sikre full frihet til både religionskritikk og religiøse ytringer
- Sikre tros- og livssynssamfunn vigselfrett og retten til egne vielsesritualer
- Arbeide for å innføre fullt momsfratak for menigheter og frivillige organisasjoner
- Innføre ubegrenset skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner, samt utvide ordningen til lokale organisasjoner og prosjekter

4. Stat og kommune

Konstitusjonelt monarki

Norge skal forbli et konstitusjonelt monarki som beskrevet i Grunnloven.

Mindre byråkrati

Det er overordnet mål for De Kristne å redusere offentlig byråkrati i størst mulig grad. I all forvaltning ønsker De Kristne at saker løses på lavest mulig nivå, og så nær den det gjelder som mulig. Staten skal primært løse oppgaver som ikke kan løses på kommunalt nivå, kommunen primært det som ikke kan løses i familie og nabolag. Dette sikrer størst mulig frihet, mangfold og følelse av eierskap for den enkelte.

De Kristne vil utrede avvikling av fylkeskommunen som administrativ størrelse. Oppgaver som idag tilfaller fylkeskommunen, legges til henholdsvis kommune og stat.

De Kristne vil satse tyngre på kommunen som styringsenhet. Dagens ordning innebærer sterke føringer fra sentralt hold, og gir liten frihet for lokaldemokratiet. Vi vil derfor gi kommunene større frihet i forhold til budsjett og tilpasning av regler og forskrifter til lokale forhold.

De Kristne vil vurdere økt bruk av folkeavstemninger i avgjørende veivalg for nasjonen.

De Kristne vil:

- Utrede avvikling av fylkeskommunen
- Forenkle offentlig sektor, slik at behandlingstid og kostnader reduseres
- Gi kommunene større råderett over økonomi og arealplanlegging
- La offentlig finansierte tjenester driftes av private (anbud) der det er mulig
- Innføre svartidsgarantier i all offentlig forvaltning
- Videreutvikle nettbaserte løsninger som Altinn
- Utvide åpningstidene til offentlige kontorer
- Redusere antall statlige innsigelsesinstanser
- Begrense muligheten for innsigelser der planforslag er i samsvar med overordnede planer
- Differensiere 100-meterregelen, så den ikke slår urimelig ut i områder med en annen topografi og bebyggelse enn i bynære områder på Østlandet

5. Skole og utdanning

Skolens viktigste oppgaver er å formidle kunnskap og støtte foreldrene i deres oppdragelse av barna. De første årene på skolen har stor innflytelse på et barns utvikling, og legger en grunn for hele resten av livet. Vi mener derfor skolen må ha et sterkt fokus på kunnskap og formidling av de verdiene samfunnet er tuftet på.

De Kristne mener det offentlige har et overordnet ansvar for å gi alle barn i Norge et godt skoletilbud med hovedvekt på kunnskap og dannelse. Barnet tilbringer store deler av sin tid nettopp i skolen, og det er viktig at skoledagen fremmer lærelyst, mestring og karakterdannelse. Skolen skal gi den faglige og kulturelle ballasten barnet trenger for en dag å lykkes i familie, arbeid og samfunnsliv.

Kristendom i skolen

En bred forståelse av kristendommens betydning for utviklingen av norsk kultur er helt vesentlig for å tolke dette samfunnet. Det er derfor viktig at alle elever i norske skoler får en innføring i det grunnleggende innholdet i den kristne lære, og får kjennskap til den kulturelle skatten som har formet norsk litteratur og tankesett i generasjoner.

De Kristne vil derfor at den klassiske kristendomsundervisningen igjen blir en obligatorisk del av læreplanen.

Undervisning om andre religioner og filosofier bør på grunnskolen legges inn under samfunnskunnskap.

De Kristne vil lovfeste elevers rett til å drive organisert, frivillig arbeid og kunne samles i skolens friminutt. Vi vil imidlertid ikke opprette bønnerom eller andre lokaler som utelukkende settes av til religiøs utøvelse. Lagsbevegelsen og andre lignende organisasjoner er en positiv faktor for elevers skolehverdag, og skal ikke underlegges unødige restriksjoner.

De Kristne vil:

- Gi alle elever i norsk skole en solid kunnskap om kristendommen og dens betydning for utviklingen av vår kultur
- Legge den generelle undervisningen om religion og filosofi til samfunnsfagene
- Sikre elevers rett til å drive organisert, frivillig arbeid også på skolen

Foreldreretten

De Kristne mener det til syvende og sist er foreldrenes rett, og ansvar, å påse at barna får den undervisningen de trenger. Vi vil derfor opprettholde den grunnleggende tanken i lovverket at det i Norge er undervisningsplikt, ikke skoleplikt. Med dette følger at foreldre selv skal få velge hvor og hvordan barna undervises. Dette betyr igjen at det i Norge må være full anledning til å starte og drive private skoler, både ut fra alternativ pedagogikk og på religiøst grunnlag. Skolen utgjør en stor del av barnas hverdag, og valg av skole er derfor viktig for mor og fars rett til å velge oppdragelse i tråd med egen overbevisning.

Offentlige og private skoler

De Kristne mener det er et overordnet offentlig ansvar å sikre at alle barn i Norge får et godt skoletilbud. Vi vil derfor arbeide for å styrke den offentlige skolen, både med tanke på faglig innhold og lærerens arbeidsvilkår.

De Kristne vil styrke private skolars rett og mulighet til å utvikle sin egenart, enten det gjelder pedagogiske metoder eller livssyn. Vi vil ha fri etableringsrett for private skoler, så sant krav til faglig kvalitet er oppfylt. Friskolene må fortsatt sikres retten til å ansette personale som står inne for den enkelte skoles egenart.

De Kristne ønsker en finansieringsordning som likebehandler offentlige og private skoler. Pengene kan følge eleven, uavhengig av om eleven går i offentlig eller privat skole. Slik blir eleven en inntekt for skolene, og det blir større likebehandling mellom private og offentlige skoler. Alle kostnader, også hus- og investeringskostnader, må legges til grunn for tilskuddsberegningen. Elever som på grunn av særskilte behov trenger større ressurser, vil følges av et tilsvarende tilskudd.

De Kristne vil:

- Verne sterkt om foreldreretten
- Styrke retten til å drive private skoler
- Likebehandle offentlige og private skoler med hensyn til finansiering
- Innføre en finansieringsmodell der pengene følger eleven
- Arbeide for at små og lokale skoler kan overleve, så flest mulig elever kan gå på skole nær hjemmet

Grunnskolen

De Kristne støtter Kunnskapsløftets fokus på faglig innhold i grunnskolen. Gode kunnskaper i norsk, engelsk, matematikk, naturfag og IKT blir stadig viktigere i en internasjonal verden. Kulturell dannelse fordrer også at elevene tilegner seg god kjennskap til norsk og vestlig kultur, språk og historie.

De Kristne ønsker at norsk grunnskole skal videreføre læreplanen som kom med Kunnskapsløftet. Vi mener det var et skritt i riktig retning. God kvalitet på fagundervisningen må være det viktigste målet i skolens arbeid. Her har læreren en nøkkelrolle. Kravene for å komme inn på lærerutdanningen bør skjerpes, kvaliteten på utdanningen forbedres, og tilbudet om etterutdanning og faglig oppdatering for lærerne må utvides og styrkes. De siste årene har det også vært et økt fokus på lærerens autoritet, klasseledelse og disiplin. Det mener vi er viktig, og her har norsk skole enda mye å hente. Det er også viktig at skolen tilpasses de behov som er i samfunnet, og en økt satsing på realfagene er fortsatt nødvendig.

De Kristne vil:

- Styrke fokuset på kunnskapsformidling i skolen
- Arbeide for bedre disiplin og tydelig klasseledelse
- Prioritere tiltak mot mobbing
- Øke fokuset på førstehjelp og personlig økonomi på ungdomstrinnet
- Se på mulighetene for å la alle elever på 10. trinn ta eksamen i norsk, matematikk og engelsk
- Heve inntakskravene til lærerutdanningen, særlig i norsk, engelsk og matematikk
- Frigjøre lærerne fra flest mulig administrative oppgaver
- Gjøre undervisning i kristendom obligatorisk for lærerstudentene
- Se på tiltak for å få flere mannlige lærere inn på grunnskolen

Videregående skole

Norge har et stort behov for arbeidskraft med realfagkompetanse, men de siste årene har kompetansen i realfag blant elevene har gått ned. De Kristne vil derfor arbeide for å heve kompetansen i, og interessen for, realfag i den videregående skolen.

Elever som ønsker en yrkesfaglig utdanning bør få smidigere ordninger. De Kristne mener at det kan stilles forskjellige krav for å komme inn på en videregående skole, avhengig av hvilken relevans de forskjellige karakterer har for videre studier. Det kan være ulik vektning av fag på studieforbereende studier og yrkesfaglig utdanning.

Tilbud om yrkesfaglig utdanning bør også inneholde kortere utdanningsløp på henholdsvis ett og to år. Elever som er klart motivert for å starte i arbeidslivet, bør få anledning til det, men med en mer praktisk rettet yrkesforberedende opplæring av kortere varighet enn grunnopplæringens hovedmodell.

Svært mange elever faller fra i løpet av sin videregående utdanning, noe som medfører uheldige konsekvenser for samfunnet så vel som den enkelte. Vi vil derfor se på mulige tiltak for å redusere frafallsprosenten, slik som økt praktisk undervisning og fleksibel skoledag. Muligheten for å strekke utdanningsløpet ved å kombinere arbeid og utdanning i større grad enn i dag, kan også være et alternativ.

De Kristne vil:

- Utrede gradert vekting av ulike fag ved opptak på videregående skoler
- Styrke undervisningen i "personlig økonomi" i videregående skole
- Gjennføre maks grense for ureglementert fravær i videregående skole
- La elevene i den videregående skolen evaluere undervisningen
- Gjennomføre forsøk med anonym retting av tentamen og større elevarbeid
- Stimulere til tettere samarbeid mellom skoler, bedrifter og forskningsmiljøer, og utvikle temaskoler på ungdomstrinnet og i den videregående skolen

Høyere utdanning

De Kristne vil videreutvikle Norge som kunnskapsnasjon. For å nå dette målet, må Norge ha et tilbud innenfor høyere utdanning som er konkurransedyktig internasjonalt. Private høyskoler er en viktig del av det norske utdanningssystemet. De Kristne ønsker at finansieringen av private høyskoler og vitenskapelige høyskoler blir mer likeverdig med de statlige institusjonene.

Undervisningsinstitusjonene må kombinere undervisning med forskning, og ha nær kontakt med internasjonale institusjoner med høyt nivå på undervisning og forskning. Studentene bør ta aktivt del i forskningen ved utdanningsinstitusjonene. Institusjonenes forskningsvirksomhet bør finansieres gjennom eget finansieringsopplegg for forskningen i Norge.

Høyere læreanstalter skal selv kunne bestemme sitt studietilbud og sin måte å organisere opplæringen på innenfor nasjonale krav og rammer. Universiteter og høyskoler bør selv kunne fastsette opptakskrav til studentene.

Det er nødvendig med større samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, forskningsmiljøer og næringslivet. Det må også ligge et incentiv i finansieringssystemet som oppmuntrer til økt samarbeid.

De Kristne vil:

- Likebehandle private og offentlige utdanningsinstitusjoner
- Ettergi studielån til de som gjennomfører en doktorgrad
- Gi full frihet for enkeltskoler til å organisere skolehverdagen med tanke på pedagogisk innhold og satsingsområder styrke høyere utdanning innen utvikling og anvendelse av kunnskap, teknologi og IT
- Øke opptakskapasiteten innen ingeniør- og teknologifag

Forskning

Norge bør ha som målsetting å bli en dynamisk, kunnskapsbasert økonomi med konkurranse som en viktig drivkraft.

Konkurranse fremmer kvalitet, derfor er det positivt at konkurranse blir en integrert del av rammevilkårene for norske forskere, samtidig som forskerne også må gis bedre og mer langsiktige vilkår. De Kristne mener derfor at norsk forskningspolitikk bør prioritere områder der vi har naturlige fortrinn på grunn av eksisterende kompetanse, levende næring, naturmessige fortrinn - eller en kombinasjon av disse.

Grunnforskningen er et felles gode av stor betydning for samfunnet, og skal derfor sikres tilstrekkelige ressurser, og være fri og uavhengig. De offentlige bevilgningene må være langsiktige og forutsigbare for å skape høy kvalitet og konkurransedyktighet i forskningen.

Anvendt forskning omformer ny kunnskap og innsikt til økonomiske salgbare produkter. Det er en sammenheng mellom satsing på forskning, utvikling og innovasjon, og vekst i økonomien. Et tettere samarbeid mellom næringsliv og forskningsinstitusjoner er derfor meget viktig, og noe vi vil stimulere til. Spesielt viktig er det å korte ned tiden det tar fra kunnskapen foreligger, til den resulterer i salgbare produkter.

Det er positivt at privatpersoner og bedrifter donerer penger til allmennyttige formål. Vi ønsker derfor skattefradrag for slike bidrag. SkatteFunn er et godt tiltak som stimulerer til økt forskningsinnsats fra næringslivet ved at det gis skattefradrag på privat kapital som benyttes til forskning. Ordningen bør derfor utvides.

De Kristne vil:

- Sikre grunnforskningen i Norge gode og langsiktige rammer
- Forenkle byråkratiet rundt søknad om forskningsmidler
- Identifisere kunnskapsområder Norge er verdensledene, og sette inn større ressurser her
- Legge til rette for større bredde i den ideologisk baserte forskningen, og på den måte sikre mangfold og kvalitet
- Vurdere skattefradrag ved gaver eller investeringer som gis til FoU- baserte bedrifter og grunnforskning etter nærmere fastsatte regler
- Satse videre på SkatteFunn

Barnehage

De Kristne har det grunnleggende syn at små barn trenger å tilbringe mest mulig tid med sine foreldre når de er små. Vi mener det er uheldig at barnehage i vårt samfunn er blitt normen snarere enn unntaket, og vil arbeide for at flest mulig kan være hjemme og ta seg av sine egne barn de første leveårene.

Det er etter vår mening et risikabelt eksperiment å institusjonalisere en hel generasjon fra de er helt små. Det bør heller ikke feste seg et inntrykk av at barn ikke trenger solide relasjoner med sine aller nærmeste. En profesjonell kan aldri erstatte kjærligheten og omsorgen fra dem barnet hører til. De Kristne mener dagens barnehagepraksis svekker samhold og tilhørighet i familien, og dermed virker oppløsende på en av samfunnets viktigste byggesteiner.

Når det er sagt, er det viktig at dagens behov for barnehageplasser dekkes på en måte som er best mulig for barnet. Barnehagen skal ikke forskuttere skolen rent faglig, men gi barn en trygg og god omsorg, og samtidig stimulere til lek og sosial utvikling på barns premisser. Barnehagene må derfor ha mest mulig kvalifisert og stabilt personell, gode fasiliteter og mange nok voksne på jobb hver dag. De Kristne kan ikke se at det primært er en offentlig oppgave å drive barnehage. Det bør derfor oppmuntres til å starte private barnehager. Staten skal imidlertid sette noen minimumskrav til bygg og personell før godkjenning.

Barnehagene skal være sikre for barna ved at det alltid er tilstrekkelig personale til stede, vikarer blir brukt ved sykdom, arealforskriftene blir fulgt ute og inne, og ved at leker og utstyr er godkjent. Så lenge det offentlige finansierer barnehager, bør dette skje gjennom en stykkprisordning der pengene følger barnet. Denne summen må baseres på det totale kostnadsbildet, og være den samme for alle barn uten behovsprøving. Det vil si at foreldrene kan bruke pengene i offentlig barnehage, i privat barnehage, til privat barnepass eller som kontantstøtte. Denne stykkprisen vil da erstatte dagens kontantstøtteordning, og betales ut skattefritt til dem som ikke benytter barnehage.

De Kristne vil:

- Utrede hvilke strukturelle endringer i samfunnet som gjør at begge foreldrene må i arbeid mens barna er små
- Legge til rette for at foreldre som ønsker det selv kan ta seg av sine barn mens de er små
- At det skal være naturlig å gjøre barna kjent med bibelfortellinger og tradisjonelle, kristne barnesanger også i barnehagen
- Innføre maksimaltid for barn i barnehage
- Si nei til døgnåpne barnehager
- Innføre et uavhengig tilsyn med barnehagene
- Legge til rette for bygging av private barnehager
- Utrede i hvilken grad bygging av barnehage skal være en offentlig oppgave
- Likestille offentlige og private barnehager økonomisk
- Legge til rette for at større arbeidsplasser organiserer egne barnehager i tilknytning til egen bedrift (på dagtid)

6. Kunst, kultur og frivillighet

Kunst og kultur er en viktig del av liv og identitet hos enkeltmennesker og for Norge som nasjon. De Kristne vil legge til rette for at mennesker i alle aldre kan utfolde seg fritt og nyte kunst og kultur i alle former. Kunst og kultur hører til det sivile samfunn, og vil blomstre og trives i den grad det fins interesse for det som skapes.

De Kristne mener det ikke er en statlig oppgave å drive kunstig åndedrett på smale og elitistiske prosjekter uten appell hos publikum. Vi mener likevel det kan stilles midler til rådighet for konkrete prosjekter innen både musikk, billedkunst, teater og andre nærmere definerte grener. Men da som en ordning der et offentlig kulturfond gir en krone for hver krone prosjektet selv skaffer til veie gjennom private sponsorer og/eller billettinntekter. På den måten går midlene til prosjekter som allerede har bevist sin appell til publikum.

Når det er sagt, mener De Kristne at det fins deler av vår felles kulturarv som det bør være i fellesskapets interesse å ta vare på. Dette gjelder blant annet nasjonale museer, enkelte større gallerier og en rekke kulturminner. De Kristne vil derfor opprette et offentlig fond som skal brukes til dette formålet. Vi vil også være positive til statlig finansiering av enkelte prosjekter som åpenbart er for store til at de kan gjennomføres ved hjelp av private midler. Operahuset i Bjørvika ville vært et slikt prosjekt.

En viktig del av kulturen i Norge er idrett og frivillige organisasjoner av alle slag. De Kristne mener aktive og levedyktige organisasjoner er et av adelsmerkene på et godt samfunn og et velfungerende demokrati. Vi vil derfor i størst mulig grad legge til rette for at mennesker kan organisere seg rundt felles interesser og engasjement, dog uten at man gjør seg avhengig av Staten og dermed mister uavhengigheten. Det er viktig med strukturer som ikke inviterer makten til å overstyre aktiviteten i det frivillige, eller bruke det frivillige Norge etter egen agenda.

Idrett

Idretten er en stor folkebevegelse som samler barn, unge og voksne til positiv livsutfoldelse i ulike aktiviteter. Idretten skaper velvære og glede, og er dessuten viktig for folkehelsen. De Kristne vil legge til rette for at flest mulig gis mulighet til å være aktive innen idrett og fysisk aktivitet.

De Kristne er opptatt av at idretter som ikke er veletablerte må slippes til, og at alle idretter skal behandles etter samme prinsipper av det offentlige. Økonomiske støtteordninger og rammebetingelser må ha som utgangspunkt at alle idretter gis det samme grunnlaget for vekst og utvikling. Idrettsanlegg er en viktig del av infrastrukturen for å gi barn og ungdom gode oppvekstvilkår. Det må satses på lokale idrettsanlegg som sikrer et mangfold av aktiviteter, og som er tilgjengelige for et bredt spekter av lag og organisasjoner.

Offentlige midler som brukes på idrett, bør primært brukes på barne- og ungdomsidrett. En bred satsing på idretten vil også være et viktig element i arbeidet for å oppnå en bredere integrering mellom landets forskjellige etniske befolkningsgrupper.

Internasjonale sportslige prestasjoner har stor betydning for den folkelige breddesporten, ikke minst for barn og unge. Samtidig er idretten en viktig lærings- og sosialiseringarena for barn, unge og voksne. Den frivillige innsatsen som hver uke legges ned i utallige lag og foreninger over hele landet, utgjør en viktig del av den lokale tilhørigheten, og er en verdifull ressurs for landet.

Idrettsarenaer gir gode muligheter for å videreutvikle rusfrie soner, og inkludering av flere sosiale grupper og lag av samfunnet. I så måte kan idretten fungere som samlende på kulturen.

En av idrettens uheldige sider er doping. De Kristne vil støtte arbeidet for en dopingfri idrett både i den organiserte og den uorganiserte idretten.

De Kristne vil:

- Innføre momsfratak for frivillige organisasjoner
- Legge til rette for private kunst- og kulturskoler
- Opprette offentlige gaveforsterkningordninger for prosjekter med privat delfinansiering
- Innføre ubegrenset skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner
- Verne om og sikre den norske kulturarven
- Sette fart på digitalisering av alle offentlige arkiv, bibliotek og museer
- I samarbeid med Norges Idrettsforbund, enkelte særforbund og private aktører utvikle prosjekter som kan fremme topp- og breddeidrett, spesielt innenfor flerkulturelle miljøer
- Etablere konkrete tiltak i lokale lag og foreninger for å forebygge bruk av doping og anabole steroider

7. Økonomi og næringsliv

Selv om ingen økonomiske systemer er ufeilbarlige, mener De Kristne at det frie marked har vist sin egnethet for å skape vekst og fremgang for folk flest. De Kristne vil derfor fremme et sterkt og konkurransedyktig næringsliv, særlig med tanke på tiden etter at olje- og gassforekomstene på sokkelen er uttømt.

De Kristne vil at staten skal bruke en større del av inntektene fra oljenæringen til å styrke vilkårene for annen næring på fastlandet. Dette skal ikke skje gjennom direkte støtte, men gjennom økt satsing på kunnskap, infrastruktur, og reduksjon av skatt for bedrifter.

Skatt

Det er en del av De Kristnes grunnleggende ideologi at det offentlige apparatet skal være så lite og smidig som mulig. Når staten tar på seg færre oppgaver, vil det bli behov for færre kroner inn i statskassen. Det betyr igjen lavere skatter, og større handlingsrom for den enkelte. De Kristne vil gå inn for flat skatt, mindre bruk av avgifter og en mer oversiktlig bruk av offentlige midler. Vi vil også gradvis avvikle alle skatter som oppleves som dobbeltbeskatning, som eksempelvis formueskatt og arveavgift.

De Kristne mener altså progressiv inntektsskatt bør unngås. Dette er en uheldig ordning som flytter penger vekk fra de som skaper verdier og arbeidsplasser, noe alle parter taper på i lengden. Når verdier skapes, blir alle litt rikere.

De Kristne vil:

- Utrede flat skatt på personinntekt
- Fjerne skatt på arbeidende kapital
- Gradvis fjerne formueskatt og arveavgift
- Øke frikortgrensen
- Forenkle skatteloven og skatteforskriftene.
- Gradvis avvikle bruken av avgifter som inntektskilde til fordel for mer direkte og oversiktlig beskatning
- Innføre mobilt skattekontor for utenlandske arbeidstakere
- Forenkle lover og regler for små og mellomstore bedrifter
- Redusere statlige oppgaver og effektivisere offentlig sektor
- Investere mer av oljefondet i infrastruktur, forskning og utvikling i Norge
- Vurdere å avvikle statlig tilskuddsordning med startkapital og momsritak for innvandrere som etablerer egen bedrift i Norge

Landbruk

De Kristne ser det som et overordnet ansvar å forvalte jorda og dens ressurser på en god og varig måte. I Norge har vi en lang tradisjon for å ta vare på både bebyggelse og matproduksjon, også utenfor bynære områder. Et godt landbruk er med på å skape levende bygdesamfunn, fremme kulturlandskap og skape arbeidsplasser over hele landet. Dette er noe vi vil være med å holde oppe. De Kristne mener også det er nødvendig for beredskapen i Norge at norsk landbruk dekker et minimum av etterspørselen etter varer det er naturlig grunnlag for å produsere her i landet. Vi ønsker et landbruk som i størst mulig grad kan gjøre oss selvforsynte, samt sørge for beredskap og lager. Gjennom den politikk som er ført gjennom mange år, er det gitt tilskudd til landbruket for å holde matvareprisene nede. Den prisen bonden får for sine produkter står ikke i forhold til sluttprisen som betales for varen i butikken.

Samfunnet har valgt å subsidiere matvarer. For å kunne ivareta og øke matvareproduksjon i Norge, ser De Kristne nødvendigheten av at tilskuddsordninger blir opprettholdt for landbruket. Bonden må ha trygge og langsiktige rammer for å kunne satse innen landbruket. Samtidig ønsker vi å fjerne unødvendige regler og kontrollinstanser som hindrer vekstmuligheter. Målet må være at hver enkelt gårdbruker får mulighet til å gjøre gården sin til et lønnsomt bruk.

De Kristne vil foreslå å opprette en fondsordning med vekt på investeringer i landbruket, som ungsogpleie, utnyttning av små vassdrag til kraft, utvikling av reiseliv og investeringer innen jordforbedring og driftsbygninger.

Eiendomspolitikken i landbruket må sikre at ressursene holdes i hevd og forvaltes i et langsiktig perspektiv.

De Kristne vil:

- Opprettholde nødvendige tilskuddsordninger
- Videreføre dagens ordninger med jordbruksforhandlinger og markedsreguleringer
- Opprette beredskapslager av korn
- Ha et tollvern for å sikre inntekts- og avsetningsmuligheter i landbruket
- Ha et sterkt jordvern som ivaretar dyrket mark
- Opprette en fondsordning til nyinvesteringer
- Fortsatt tillate pelsdyroppdrett, men vektlegge god dyrevelferd
- Utvide ordningen med rentestøtte på lånt kapital
- Gjeninnføre regelen med skattefri gevinst ved salg av fast eiendom etter 10 år
- Fjerne lover som hindrer at tomme driftsbygninger kan utnyttes til andre formål
- At jord som eksproprieres skal verdsettes likt uansett formål
- Si nei til genmanipulert mat- og fôrvarer
- Arbeide for å øke produksjon av og etterspørsel etter økologiske produkter

Fiske

Vår langstrakte kyst gir rike muligheter for fiske, fangst og havbruk. Konesjonstildelingene bør skje på en måte som sikrer mangfoldig eierskap, som sikrer stabile inntekter til kystens befolkning. De Kristne vil stille strenge krav til næringene, slik at de sikrer god kvalitet på produktene og at disse blir frembrakt på en miljømessig bærekraftig måte, uten unødvendig forurensning.

De Kristne mener fiskeriflåten skal differensieres med en havfiskeflåte og en kystfiskeflåte, som hver for seg tildeles passende kvotestørrelser. Fiskeressursene beskattes med redskap som medfører en bærekraftig forvaltning av ressursene til gagn for kystens befolkning med varige arbeidsplasser ombord i fiskefartøylene, tjenlige arbeidsplasser på land med tilvirkning og salg av fisk.

En større andel av fiskerikvotene bør tildeles kystfiskerne, og prisfastsettelsen skal være av en slik størrelse at den sikrer nyrekruttering av unge fiskere. Ved den pågående strukturrasjonalisering av havfiskeflåten, bør en betydelig del av strukturingsgevinsten overføres som nye konsesjoner til kystfiskeflåten, spesielt med tanke på nyrekruttering til fiskeryrket. Det bør innføres en øvre grense for hvor stor fiskerikvote enkeltpersoner og selskaper kan ha.

Fangst

Det bør til enhver tid være en balansert forvaltning av hvalbestanden, selbestanden og andre havpattedyr, slik at den er tilpasset næringskjeden i havområdene som er underlagt norsk jurisdiksjon. Forvaltningen skjer i samarbeid med de land som har råderett i tilstøtende havområder.

Havbruk

Innen havbruk bør det tildeles nye oppdrettkonsesjoner, slik at det sikrer en lokal forankring av eierstrukturene. Det bør settes strenge krav til plassering av oppdrettsanleggene, slik at disse er plassert i områder med tilstrekkelig utskifting i vannmassene, både for å sikre god helse i oppdrettsanlegget og for å hindre unødig konsentrasjon av spill fra anleggene. På sikt bør næringen i størst mulig grad gå over til lukkede anlegg, næringen bør i egeninteresse bidra med midler til å utvikle gode løsninger på dette, både med hensyn til rømningsfaren og for å gardere seg best mulig mot sykdomsmitte overført fra andre anlegg, og smitte til og fra villfisk. Slike anlegg vil også hindre spillfor og gi minimal miljøbelastning.

De Kristne vil:

- Sikre det tradisjonelle kystfisket
- Sikre ungdom muligheter til å komme inn i fiskerinæringen
- Opprettholde mottak langs kysten, og levere kortreist, sunn mat
- Sikre råstoff til videreforedling til et differensiert næringsliv på land
- Sikre et lønnsomt og bærekraftig fiskeri til nytte for samfunnet
- Sikre at så mange som mulig kan delta i fiske, fangst og oppdrettsnæringen.
- Sikre lokalt eierskap i oppdrettsnæringen
- Ta vare på kystkulturen

Industri og næringsliv

De Kristne mener det er viktig å se framover, og utvikle et sterk og konkurransedyktig næringsliv på fastlandet. Målet må være at fastlandsnæringen, uavhengig av petroleumsindustrien, i seg selv blir sterk nok til å gi Norge fortsatt økonomisk vekst.

Det er de innovative småbedriftene som skaper de fleste arbeidsplassene i landet vårt. Vi skal arbeide for at denne skapende/utviklende delen av norsk næringsliv skal få rammebetingelser som gir grunnlag for vekst. Det betyr blant annet et forenklet regelverk som gir mindre papirarbeid.

De Kristne vil etablert nytt et innovasjonsfond og et rådgivningsorgan ledet av næringslivsledere som har lykket i å skape egne bedrifter. Dette organet kan vurdere idéer, gi råd, tildele startmidler i form av tilskudd og/eller billige lån, hjelpe gründere gjennom papirmølla og bistå med patentsøknader. Samme organ kan ansette mentorer med erfaring fra bedriftsledelse som lånes ut til små og mellomstore bedrifter uten kostnader.

De Kristne vil gjøre det attraktivt å investere i norsk industri. Mange muligheter til investeringer har gått tapt fordi forutsetningene fra myndigheter ikke er til stede. De styrende myndigheter må gjennom spisskompetanse holde seg oppdatert på tendenser og muligheter i markedet. Vi ønsker også å være proaktive i salg av teknologi for olje- og gassutvikling globalt, og være med å utvikle Middelhavsressursene, deriblant den Israelske sektor.

De Kristne mener det er viktig å forvalte ressurser og miljø på en god måte. Vi ønsker et sterkt fokus på miljøet ved industrialisert utvikling, og reduserte utslipp av skadelige gasser til et akseptabelt nivå sett i forhold til internasjonale klimaavtaler. Klimavennlig engasjement må synliggjøres innen enhver type industri og være et ufravikelig krav.

De Kristne vil:

- Gi enkel og rask konsesjonsbehandling for utbygging av småkraftverk
- Etablert et nytt innovasjonsfond og et rådgivningsorgan ledet av næringslivsledere
- Gjøre det attraktivt å investere i norsk industri
- Være proaktiv i salg av teknologi for olje- og gassutvikling globalt
- Ha et sterkt fokus på miljøet ved industrialisert utvikling
- At pris ikke skal være eneste kriterium i en prekvalifiseringsprosess. Kvalitet må også vektlegges.
- Sette utdanning av dyktige ingeniører og ledere i fokus
- Styrke teknologisk utdanning og forskning

Olje og energi

Mye av velstanden i Norge kan, direkte eller indirekte, føres tilbake til den vellykkede utvinningen av olje og gass i Nordsjøen. Selv om dette er en begrenset ressurs som en dag tar slutt, ønsker De Kristne en fortsatt sterk satsing på olje og gass på norsk sokkel. Det betyr at man må åpne for nye leteområder og opprettholde et sterkt fokus på miljø og sikkerhet. De Kristne vil arbeide for at videre satsing skjer med den ytterste varsomhet, og at det stilles strenge krav til næringen når den ekspanderer videre nordover.

Den kompetansen Norge har skaffet seg gjennom tiår med olje- og gassutvinning, bør ta oss videre inn i nye områder for ren og miljøvennlig energi. Norge skal være en energimakt også i fremtiden. Herunder utnyttelse av bioenergiløsninger og bruk av naturgass fremfor olje til oppvarmingsformål. Selv om De Kristne er stor tilhenger av privat eierskap og fritt marked, mener vi det er en offentlig oppgave å forvalte nasjonale ressurser på vegne av hele befolkningen. Dagens frie kraftmarked har skapt en ubalanse i prisen på kraft innenlands. Vi ser at kraftprodusentene ikke tar tilstrekkelig hensyn til fremtidig behov i eget land, men satser på kortsiktig gevinst. Dette medfører dyr kraft på vinteren når behovet er størst i Norge. Dette kan forhindres ved strengere regulering av magasinene før vintersesongen.

Generelt bør Norge satse tungt på forskning og utvikling av ren og fornybar energi. Vindkraft bør være et stort satsingsområde, og da helst til havs slik at miljøet forurenses minimalt. Forskning på alternative kraftkilder må gis vesentlig bedre rammebetingelser.

De Kristne vil:

- Sørge for gode utredninger før prøveboring i utsatte havområder
- Legge til rette for at Norge også i fremtiden blir en viktig energileverandør og en ledende nasjon på miljøvennlig kraftteknologi
- Bygge ut nye energikilder, herunder tidevannskraft
- Gjøre det enklere å modernisere eksisterende kraftverk
- Overføre konsesjonsbehandling av småkraft til kommunene
- Legge forholdene til rette for at Norge skal forbli en energistormakt
- Satse tyngre på forskning på nye energikilder
- Gjøre det lettere å bygge ut småkraftverk til eget forbruk

8. Samferdsel

De Kristne mener det er en statlig oppgave å sørge for moderne, effektiv og trygg samferdsel over hele landet. Det gir næringslivet gode vekstvilkår, en enklere hverdag for hver enkelt av oss, og et utvidet marked for bolig og arbeid. Vi vil derfor arbeide for mer helhetlige og gjennomtenkte løsninger på infrastrukturen i Norge.

Økte investeringer

De Kristne mener at det er klokt å satse tungt på utbygging av infrastruktur mens oljeinntektene fremdeles er høye og pensjonskostnadene begrenset. Vi bør nå omdisponere en del av vår oljeformue fra finansplasseringer i utlandet til realinvesteringer i infrastrukturen her hjemme. I motsetning til forbruk, er dette investeringer i fremtidig vekst og verdiskaping for hele landet. De Kristne vil derfor øremerke en del av den årlige avkastningen fra oljefondet til varig og forutsigbar investering i infrastruktur som veier, jernbane og IKT. Vi vil også etablere statlige lån til selskaper som gjennomfører bygging av offentlig infrastruktur.

For ytterligere å forsere nødvendig infrastruktur bør private selskaper inviteres til deltakelse i å bygge, drive og finansiere prosjekter gjennom offentlig-privat samarbeid (OPS) eller tilsvarende. Dette vil gi en stor samfunnsøkonomisk gevinst. Når det gjelder drift av eksisterende infrastruktur, bør dette legges ut på anbud.

De Kristne vil:

- Konkurransetsette all kollektivtransport der det er formålstjenlig.
- Arbeide for en betydelig økt investeringstakt i Nasjonal transportplan
- Arbeide for mer helhetlig og effektiv samferdselspolitikk
- Avvikle statens engasjement i SAS

Vei og bilhold

Sikre og hensiktsmessige transportløsninger er nødvendig for både næringsliv og private. De Kristne ønsker en betydelig økning i budsjettene til veibygging, og målet må hele tiden være å utvikle et sikkert, miljøvennlig og effektivt transportsystem.

Det er staten som skal ha ansvaret for en forsvarlig vei- og baneutbygging i landet. I planleggingsprosesser må realistiske trafikkprognoser legges til grunn, slik at infrastrukturen dimensjoneres i tråd med reelle behov. De Kristne mener offentlig veibygging skal fullfinansieres av staten, og ikke gjennom bompenger. Vi vil derfor gå inn for en gradvis avvikling av bompenger som finansieringsform, og ikke godkjenne nye prosjekter basert på denne ordningen.

Veier skal utbygges og prioriteres både ut fra hensynet til sikkerhet og framkommelighet. Særlig må sikkerheten langs skoleveier og rundt andre samlingssteder som idrettshaller og lignende være svært høyt prioriterte oppgaver.

De Kristne vil styrke kampen mot rus i trafikken, blant annet gjennom hyppigere kontroller, forsøk med alkolås og mer etikk i føreropplæringen. Dagens promillegrense må opprettholdes, både på land og til sjøs.

De Kristne vil:

- Redusere avgiftene knyttet til drivstoff og bilhold
- Bruke bilrelaterte avgifter til drift og vedlikehold av veinettet
- Ta hensyn til folks behov for bil både i byer og på landsbygda
- Gradvis avvikle bruk av bompenger i Norge
- Opprette et vedlikeholdsfond der avkastningen går til opprustning av veier og jernbane
- Ha flere gratis parkeringsplasser ved knutepunkter for kollektiv transport.
- Se på mulighetene for å gjøre ferger tilknyttet riksveier gratis
- Regulere fartsgrensene i tråd med utviklingen ellers i Europa
- Øke vrakpanten i en tidsbegrenset periode for å fornye bilparken
- At riks- og stamveinettet må sikres med krabbefelt og skikkelige forbikjøringsmuligheter, og det må i større grad satses på fysisk skille mellom kjøretningene
- Sette opp MC-vennlige underskinner på rekkverk i farlige svinger

- Styrke arbeidet med ras- og viltsikring
- Avvise bruk av rushtidsavgifter og tilsvarende for å regulere bilbruk
- Elbiler skal ikke pålegges bompenger eller andre utgifter som ikke fins der i dag

Kollektivtransport

Kollektivtransporten er viktig, særlig i byene, og De Kristne vil satse på raskere framkommelighet, god tilgjengelighet og lavere priser. Kollektivtilbudet må også gjøres mer tilgjengelig for personer med ulike funksjonshemninger.

Ordningen med ungdomskort og studentrabatt bør videreføres og utvides til å gjelde flere transporttilbud. Langs kysten vår er et godt fergetilbud svært viktig. De Kristne vil prioritere frekvens og kapasitet.

De Kristne vil ha en langsiktig og reell satsing på jernbane som et miljøvennlig og trafikksikkert transportmiddel. Det er nødvendig med betydelige investeringer i Jernbaneverkets infrastruktur med dobbeltspor på viktige strekninger. Vi ønsker at jernbanenettet åpnes for fri konkurranse, slik at skinnegående transport kan bli mer konkurransedyktig.

De Kristne ønsker en utbygging av Intercity-trianglet. Dette må gjennomføres raskt med oppgradert standard til dobbeltspor. Det må også legges opp til å bygge ut og ruste opp jernbanen også rundt større byområder i Norge.

Flytrafikken står for en viktig del av persontransporten. Over lange avstander, der fly er eneste reelle alternativ, må det være et tilstrekkelig flytilbud til overkommelige priser over hele landet.

De Kristne vil:

- Satse mer på jernbane, både til persontransport og godstransport
- Utvide Intercity-tilbudet på Østlandet. Vi vil ha et godt kollektivtilbud som kan lette presset på veinettet rundt de største byene.
- Oppheve togmonopolet slik at det åpnes for fri konkurranse på jernbanenettet
- Legge bedre til rette for godstransport over lange avstander, blant annet med flere lange kryssningsspor
- Tilpasse jernbanens knutepunkter for annen infrastruktur
- Konkurranseutsette drifts- og vedlikeholdsaktiviteter på vei- og jernbanenett
- Konkurranseutsette jernbanestrekninger der både pris, kvalitet og punktlighet vil være vurderingskriterier
- At staten skal fastsette standarder for fergetilbud

9. Kommunikasjon

De Kristne mener det er en offentlig oppgave å bygge ut moderne og stabil infrastruktur som legger til rette for vekst i næringslivet og god kommunikasjon mellom innbyggerne.

Det er derimot ikke en statlig oppgave å levere tjenester som benytter denne infrastrukturen. Vi mener derfor telefoni, inetnettbaserte tjenester og kringkasting hører det private næringsliv til, og skal overlates til markedet på like vilkår.

De Kristne vil derfor sikre fri konkurranse innen alle disse områdene, og slippe flest mulig aktører til i de tradisjonelle etermediene.

NRK

I en tid med mange kommersielle aktører i eteren er det mange gode grunner for å opprettholde en reklamefri allmennkringkasting. De Kristne mener likevel at tiden har løpt fra denne ordningen. Statskanalen har vært flittig brukt som redskap for bygging av nasjonsfølelse og samhold, men dette har også gitt grunnlag for politiske føringer som vi mener er uforenelig med tvungen lisensfinansiering. De Kristne mener også det er blitt mindre legitimt med lisensfinansiering når de aller fleste mottar signaler også fra andre kanaler. De Kristne vil derfor vurdere å selge NRK og dermed avvikle NRK-lisensen i sin helhet.

De Kristne vil:

- Harmonisere lover og regelverk slik at alle medier likebehandles uavhengig av teknologisk plattform
- Åpne for politisk og religiøs reklame i alle etermedier
- Forby reklame som spiller på sex og vold, og reklame rettet mot barn
- På kort sikt tilpasse reglene for NRK-lisens til dagens teknologiplattformer
- Avvikle NRK som statseid kanal og fjerne TV-lisensen

Aviser og publikasjoner

De Kristne mener en fri og uavhengig presse er en forutsetning for et levende og velfungerende demokrati. Pressen kikker makten i kortene, og er med og danner opinion i befolkningen. Vi vil derfor legge til rette for at pressen, uansett teknologisk plattform, kan forbli bred, sterk og uavhengig av offentlig styring og kontroll.

Pressestøtten i Norge har som uttalt hensikt å sikre mangfoldet i pressen, ved å understøtte mindre aviser som trues av store aktører i sitt marked. De Kristne er likevel skeptisk til denne ordningen, da den lett kan sette avisene i et avhengighetsforhold til myndighetene. De Kristne vil derfor gradvis avvikle pressestøtten, og heller innføre skattemessigere fordeler som gjelder likt for alle aktørene i markedet. Da blir den økonomiske drahjelpen nøytral, lik for alle og ikke underlagt skjønn.

De Kristne vil:

- Ha likebehandling av dagsaviser og ukepresse med hensyn til momsregler
- Redusere, og på sikt fjerne, pressestøtten

Internett

Internett er blitt en viktig del av hverdagen for de fleste, både privat og i jobb. Nettet har lettet hverdagen for mange, bedret kommunikasjonen, hjulpet elever og studenter til mer effektiv læring og skapt gode vilkår for mindre bedrifter i grisgrendte strøk. Men Internett har også skapt nye utfordringer. Mange, særlig unge mennesker i en sårbar fase av livet, legger ut bilder og sensitiv informasjon om seg selv som aldri kan tilbakekalles. Og nettet har dessverre blitt en ny arena for mobbing og hetsing av mennesker som fortjener bedre.

De Kristne vil på alle måter sikre god tilgang på Internett for alle, men vi vil også øke innsatsen mot misbruk og hets.

Særlig vil vi skjerme barn for innhold beregnet for voksne, og arbeide for å komme nettbasert mobbing blant unge til livs.

De Kristne vil:

- Pålegge leverandører av Internett- og mobiltjenester å gjøre pornosperre fritt tilgjengelig for alle kunder
- Forsterke den offentlige bredbåndsutbyggingen
- Stille krav til innehavere av nettsider om lett tilgjengelig "meldeknapp" for rapportering av lovbrudd på nett
- Bidra til gode nettvaner for barn og unge gjennom fokus på nettvett i skolen
- Innføre regler som annullerer spillgjeld opparbeidet av barn via Internett

10. Helse og sosial

De Kristne mener det er et offentlig ansvar at alle i Norge får tilgang til relevante helsetjenester, men ser ingen grunn til at sykehus og andre leverandører av helse og omsorg må eies og driftes av det offentlige. Vi tror private foretak kan levere den beste kvalitet og effektivitet, og gi et mer variert og tilpasset tilbud. For å sikre kvaliteten til de forskjellige tjenesteyterne/leverandørene av helsetilbud vil De Kristne innføre en sertifiseringsordning som inkluderer uanmeldte revisjoner.

De Kristne ønsker at omsorgen for syke og pleietrengende skal være så nær og personlig som mulig. Det er uheldig for pasienten at tilbudet blir upersonlig, langt hjemmefra og uten sammenheng med resten av tilværelsen. Det er likevel et gode at vi i Norge har funnet ordninger som sikrer alle et tilbud uavhengig av egen økonomi. De Kristne mener derfor at en god løsning er at staten fortsatt finansierer helsevesenet, men at markedet får skape tilbud som er variert og rettet mot brukers tilfredshet. De Kristne tror det er fornuftig å finansiere helsevesenet gjennom en stykkprisordning, der pengene følger pasienten.

Ved stykkprisfinansiering får behandlingsinstitusjonen tilskudd per produsert tjeneste. Dette i motsetning til en økonomisk modell der sykehus og aldershjem får en endelig sum penger og må behandle så mange pasienter som mulig etter evne. En slik stykkprisordning vil på sikt øke kvaliteten, sikre hensiktsmessig bruk av leger og sykepleiere, og sette pasienten i sentrum.

Sykehus

De Kristne ønsker altså å legge til rette for at pasienter selv styrer tilbudet på helsetjenester. Dette gjøres ved at folketrygden betaler for behandlingen på behandlingsstedet pasienten velger.

Tjenestene utføres ikke nødvendigvis i offentlig regi, men for det offentliges regning.

De Kristne er positive til at sykehus kan utvikle spesialkompetanse og ta imot pasienter fra hele landet. Vi ønsker også at det skal være kortest mulig vei til nærmeste fødestue.

De Kristne vil:

- Legge til rette for private aktører i hele helsevesenet
- Vedta nasjonale minimumskrav til innhold og kompetanse for ulike typer sykehus
- Etablere en nasjonal IKT-infrastruktur for hele helsesektoren
- Likestille private og offentlige tilbydere av helsetjenester
- La pengene følge pasienten, så pasienter fritt kan velge behandlingssted (rettighetsbasert stykkprisfinansiering)
- Redusere bruken av egenandel på reseptbelagte medisiner
- Øke investeringstilskuddet så det blir lønnsomt for kommunene å bygge sykehjemsplasser

Eldre

De Kristne mener at landets borgere skal ha samme rett til å få nødvendig og forsvarlig helsehjelp uavhengig av alder, økonomi og hvor i landet du bor. Alle eldre må få den hjelpen de trenger når de blir for syke og skrøpelige til å klare seg hjemme. Vi vil arbeide for en verdighetsgaranti som har som formål at eldre skal få en riktig og forsvarlig boform ut fra den enkeltes behov og tilstand.

Antall eldre i Norge vil øke dramatisk de neste tiårene. I følge Statistisk sentralbyrå kan vi mot 2050 få en seksdobling av pleie- og omsorgstrengende. Dette gir en utfordring som både stat og kommune må stå sammen om.

Tjenestene for pasienten må henge sammen i en kjede der alle ledd er like sterke. Det betyr at hver bruker av hjemmetjenestene i kommunen må få tilrettelagte tjenester etter eget behov.

De kristne vil jobbe for at det må være tilpassede tjenester på alle kommunale nivåer: hjelp i hjemmet, hjemmesykepleie, hjelpemidler i hjemmet, omsorgsboliger og sykehjemsplasser, samt avlastningsplasser og dagtilbud. De Kristne vil også legge til rette for eldre som ønsker å bo i eget hjem så lenge som mulig.

I tillegg krever Samhandlings-reformen at pasienter skal ha minimal liggetid på sykehuset, og føres over i kommunal pleie eller opptrening etter behandling av sykehus og spesialisttjenesten.

I tillegg trenger kommunene spesialkompetanse på pasienter som før var innlagt på sykehus og

rehabiliteringsplasser, samt fysioterapeuter som kan komme inn i hjemmene og befordringstjenester for pasienter/brukere som trenger tjenester utenfor hjemmet.

De Kristne vil jobbe for en helhetlig, tilrettelagt omsorgstjeneste i kommunene, der det også er valgfrihet for den enkelte bruker. De Kristne vil gjennom individuell plan (IP) og stykkprisfinansiering legge til rette for forutsigbarhet og valgfrihet for den enkelte bruker.

De Kristne vil sikre individuell tilpasning på alle arenaer innen eldreomsorgen. De eldre skal ikke medisineres til en unødig passiv tilværelse, men tilbys inspirerende og helsefremmende aktivitet tilpasset hver enkelts interesser og evner.

For å møte den bebudete "eldrebølgen", trenger helsevesenet flere mennesker med kompetanse innen geriatri. Vi vil derfor se på mulighetene for å styrke spesialist- og etterutdanningen innen dette fagfeltet, og eventuelt bruke incentiver for å øke tilstrømmingen til slike studieplasser.

De Kristne vil:

- At eldre pleietrengende, som av medisinske årsaker har behov for 24 timers pleie og omsorg, skal ha lovfestet rett til sykehjemsplass.
- Kreve at trygdede på alders- og sykehjem har rett på enerom
- At trygdede ektepar, der den ene av helsemessige grunner må flytte på institusjon, skal ha rett til å bo sammen.
- At de trygdede har rett til plass på en institusjon i nærheten av hjemmet, eller i nærheten av øvrig familie.
- Stykkprisfinansiere alders- og sykehjemsplasser (pengene følger bruker)
- Gjøre det enklere for private å bygge alders- og sykehjem
- Sikre en helhetlig kjede i eldreomsorgen
- Gi kommunene gode vilkår for å ta høyde for eldrebølgen
- Styrke rettsikkerheten for eldre overfor kommunene ved en verdighetsgaranti som ikke er realiseringsavhengig i forhold til den enkelte kommunes økonomi.
- Alle trygdede skal beholde opparbeidede trygderettigheter fullt ut.
- Samordningen for ektefeller og samboere fjernes.
- Alle som ønsker det, skal kunne få trygghetsalarm uavhengig av økonomi.
- Sikre individuell tilpasning, både i hjemmet, i rehabilitering og på institusjon
- Sikre trygghet og forutsigbarhet gjennom individuell plan.
- Fjerne egenandeler for helsetjenester og sosiale tjenester til mennesker med lavere inntekt enn 3 ganger grunnbeløpet (3G).
- Sikre hjelp og avlastning for pårørende til hjemmeboende syke
- Individuelle løsninger for eldre på sykehjem – både enslige og ektepar

Psykisk helse

Den psykiske helsetjenesten skal gi et bredt og helhetlig tilbud. Det er ønskelig med et mangfold av behandlingstilbud, herunder også kristne, private behandlingstilbud som på en særskilt måte fokuserer på den åndelige dimensjonen ved mennesket. Her skal penger følge pasienten på lik linje med statlige og kommunale tilbud. Psykiske helsetilbud bør være lett tilgjengelig og uten ventetid for den som trenger hjelp. I en krise må man selv kunne kontakte nærmeste behandlingssted for å få hjelp. Ambulerende teamtjenester må styrkes og videreutvikles.

Tjenestetilbudet i kommunene må være på plass før en bygger ned behandlingstilbudet i institusjon. Mange kommuner gir et godt tilbud, men sett under et er de kommunale tilbud svært mangelfulle i dag. Alt for mange blir sittende passive og ensomme i egen leilighet, og behandlingstilbudet er ofte ensidig knyttet til medisinerings. De Kristne krever at det blir ført kontroll med at alle kommuner følger opp gjeldende lover og regelverk, og at de stiller opp med fungerende bofellesskap til alle i brukergruppen som har behov for det. Her må det være nok fagpersonell som bidrar til helsefremmende prosesser som å gi emosjonell støtte og omsorg, og være med på skape trygge fellesskap, mestring og tilhørighet. Samtidig må de åpne opp for reell brukermedvirkning og vise vilje til å se på pårørende som en resurs.

Det er viktig å fokusere på forebygging av psykisk lidelse. Vi mener derfor at undervisning i psykisk helse på ungdomsskolen og videregående bør være en del av fagplanen, og lærerne bør få obligatorisk undervisning i psykisk helse i sin grunnutdanning. En vil da ha større muligheter for å oppdage problemer på et tidlig tidspunkt, og tilby mennesker relevant behandling når de trenger det. De Kristne vil vurdere behovet for flere institusjoner med kompetanse for behandling av dobbelt-diagnoser opp mot eksisterende tilbud.

De kristne vil:

- At psykiatriske pasienter skal få benytte seg av gode behandlingstilbud i utlandet når tilsvarende tilbud ikke finnes i Norge.
- At det blir ført kontroll med at gjeldende lover og regelverk blir fulgt opp i kommunene

NAV

Det er innført mange reformer i de senere år, og vi kan ikke se at resultatet er som forventet. Her vil De Kristne kreve revisjon, og sette krav til resultatoppgjør.

Det er nødvendig med et tettere samarbeid mellom lege og arbeidsgivere i forbindelse med sykemeldinger. De Kristne mener det må bli enklere for uføre å få prøve seg i arbeidslivet uten at det skal gå utover uføregraden. Alle uføre som ønsker å søke jobb og prøve seg i arbeidslivet må kunne beholde trygden inntil 3 års prøvetid ved kun å melde fra til NAV. Dette vil kunne gjøre at uføre kan være i arbeidslivet i flere år for å prøve om deres helse tåler dette, og det vil føre til at flere vil komme tilbake i arbeid. Dette vil lønne seg både samfunnsøkonomisk, for næringslivet og for den enkelte person.

De Kristne vil:

- Ha klare regler for at uføretrygdede skal kunne prøve seg i arbeidslivet inntil 3 år uten å miste sin uføreprosent
- Ved politisk engasjement på inntil 3 år skal uføregraden beholdes. Etter 3 år skal denne vurderes på nytt.
- Ha klarere vilkår for sosialhjelp
- Jobbe for å redusere det samlede sykefraværet
- Gå gjennom dagens velferdsordninger for å sikre at det lønner seg å jobbe
- Erstatte kontantytelser innen velferden med tjenester og tiltak der det er mulig
- Aktivisere uføre (særlig de med psykiske lidelser). Dette kan gjøres med motivasjonspenger i forhold til arbeidsoppgaver, eller dagsenter for de med svært liten yteevne.
- Ikke endre fribeløpet (1G) for uføre, slik regjeringen har vedtatt fra 2015
- Styrke økonomien i samhandlingsreformen, slik at distriktene får et bedre helsetilbud

Rusomsorg og rehabilitering

De Kristne ser med bekymring på den økende bruken av rus i Norge. Vi ser det som avgjørende at færre begynner å bruke rusmidler, og at de som ruser seg får hjelp før misbruket rekker å ødelegge liv og helse.

De Kristne vil ikke ha en dogmatisk tilnærming til denne problematikken. Vi mener målet om redusert bruk av rus er det viktigste, og vil løpende evaluere virkemidlenes effekt. Samtidig tror vi det er riktig å tale med en tydelig røst også i lovverket, da det gir viktige signaler til samfunnet om at rusmisbruk ikke er greit. Dette vil også støtte foreldre og foresatte i å skape gode holdninger hos barn og unge.

De Kristne vil skape en helhetlig politikk i forhold til rusmisbruk. Vi mener det bør lages en ubrutt kjede fra forebyggende arbeid tidlig i livet, til adekvat behandling og ettervern for dem som rammes tungt av misbruk. I denne kjeden må alle relevante (og berørte) instanser involveres; familie, skole, nærmiljø, helse- og sosialvesen, barnevern, menigheter og organisasjoner, politi og kriminalomsorg.

De Kristne mener private og frivillige aktører har en viktig rolle å spille både i forebyggende og behandlende arbeid.

Vi vil derfor gi stor frihet til å utvikle tilbud som er tilpasset hver enkelt klient, og legge til rette for at institusjoner som kan vise gode resultater får gode arbeidsvilkår.

De Kristne er opptatt av at behandling av rusmisbrukere skal skje med respekt for individets personlige integritet, og i tråd med grunnleggende rettigheter.

De Kristne vil:

- Kriminalisere både bruk og besittelse av all narkotika
- Legge vekt på forebyggende tiltak på alle samfunnsnivåer
- Skape en helhetlig behandlingsskjede
- Legge til rette for individuell behandling og stor variasjon i tilbudet

- Rusavhengige må fritt få velge behandlingssted innenfor definerte økonomiske rammer
- Dømme flest mulig rusmisbrukere til behandling framfor fengsel
- Vurdere økt bruk av tvangstiltak mot svært unge i tidlig fase av misbruk
- Øke informasjon til foreldre gjennom barne- og ungdomsskole
- Oppdatere barnevernsloven i forhold til barn som bruker narkotika
- Øke kompetansen om narkotika ved helsestasjoner for barn og unge
- Styrke informasjonen om narkotika i lærerutdanningen
- Ha et tettere samarbeid med private behandlingssteder som P22, Frelsesarmeen og Evangeliesentrene
- Styrke politi og tollvesen i kampen mot innføring av narkotika
- Opprettholde vinmonopolet som regulerende instans
- Korte ned på behandlingstiden i spesialhelsetjenesten, slik at færre må gå over fra sykepengen til attføring

Barnevern

De Kristne mener det er foreldrenes ansvar og plikt å gi barn den tryggheten og omsorgen de trenger. Når dette svikter, trenger vi et kompetent barnevern som kan gripe inn til beskyttelse for barnet. De Kristne mener det skal være to førende prinsipper for barnevernets arbeid: At tiltak skal være så lite opprivende som mulig for barnet, og at den uttalte hensikten skal være å løse problemene, slik at barnet kan forbli hos foreldrene, eller tilbakeføres til disse så fort det er forsvarlig.

Der sterke hensyn taler for å sette barn under andres omsorg, bør barnevernet først lete etter omsorgspersoner i barnets nære krets, for eksempel besteforeldre, tanter og onkler eller venner av familien.

Offentlige inngrep i foreldreretten er en dramatisk affære for dem det gjelder, og bør bare skje som en siste utvei. De Kristne ser med bekymring på at opprivende tiltak utløses på bakgrunn av anonyme bekymringsmeldinger. Det bør ikke være rom for at enkeltmennesker i Barnevernet alene kan splitte en familie på bakgrunn av egne vurderinger.

11. Samepolitikk

De Kristnes utgangspunkt er at ingen innbyggere skal forskjellsbehandles på grunn av etnisitet. Når det kommer til den samiske befolkningen i Norge mener vi likevel at vi er forpliktet til å legge til rette for en best mulig utøvelse av samers kultur, språk og næring. Dette med bakgrunn i at samene er Norges urfolk. Dette gjenspeiles også i inngåtte forpliktende internasjonale avtaler som pålegger oss et særlig ansvar for å verne om og utvikle vår egen urbefolkning. Politiske vedtak blir derfor innenfor rammen av de avtaler og konvensjoner som Norge har ratifisert om urfolks rettigheter.

De Kristne vil legge vekt på at den samiske befolkningen i Norge skal få bevare sitt språk og sin kultur i tråd med sine tradisjoner. De Kristne vil legge til rette for at samene skal få utvikle seg kulturelt og materielt ut fra sine egne premisser. Det må i minst mulig grad gjøres inngrep i samiske bruksområder på en måte som svekker samiske næringer.

Sametinget

Sametinget er et rådgivende organ for Stortinget. Sametinget får hvert år overføringer fra staten til for eksempel kulturfremmende tiltak og samisk språkopplæring. Sametingets oppgaver skal være å utvikle samisk språk, kultur, næring og samers rettigheter som urfolk i Norge.

Språk og kultur

Språk er en av menneskets viktigste identitetsmarkører. I dag har vi de tre samiske språkene, nord-, lule- og sørsamisk som er i allmenn bruk i Norge. De samiske språkene er truet, og vil, om det ikke settes inn jevnlig tiltak for å bevare dem, komme til å dø ut. De Kristne vil legge til rette for at samene kan bevare og utvikle sine språk og sette inn ekstra ressurser i områder hvor språket står svakt. Sametinget skal fortsatt være den instansen som i hovedsak jobber med språk, kultur og næringsspørsmål. Det må bevilges mer penger til Sametinget, så de kan jobbe enda mer med disse områdene.

Reindrift

Primærnæringene er sentrale kunnskapsarenaer for bevaring, utvikling og formidling av tradisjonell kunnskap.

Reindrift er i mange områder, særlig utenfor de samiske kjerneområdene, selve bærebjelken til den samiske kulturen.

De politiske målene i dagens reindriftpolitikk er å sikre en økonomisk, økologisk og kulturelt bærekraftig reindriftnæring. De Kristne vil jobbe for at disse delmålene skal vektlegges like mye i fremtidens reindriftpolitikk. Det må sikres gode rammebetingelser for næringen, slik at de som driver med reindrift sikres forutsigbar inntekt.

De Kristne vil jobbe for å sikre rekruttering til reindriften. Det er eksempelvis viktig å legge til rette for smidige løsninger ved generasjonsskifter i reindriften.

Reindriften er i dag unødig tyngt av mange utgifter for reindriftsutøvere. De Kristne vil derfor jobbe for at også reindriftsutøvere i likhet med andre primærnæringer sidestilles i forhold til avgiftsbelastningen.

De Kristne vil:

- Opprettholde Sametinget som rådgivende organ for Stortinget, og der det er tjenlig overføre ansvar for forvaltning av enkeltsaker og økonomiske ressurser til Sametinget
- Arbeide for å holde samisk språk, kultur og tradisjon i hevd (reindrift, mat, musikk og doudji/håndverkskunst)
- Tilby samer valgfritt sidemål i kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk
- Gi reindriftnæringen så frie kår som mulig, men ta hensyn til en bærekraftig utvikling av private og offentlige beitemarker
- Opprettholde fagopplæring innen samisk håndverkskunst (doudji) i skoleverket

12. Justis og beredskap

Uten trygghet i hverdagen kan hverken enkeltmennesker, familier eller næringsliv blomstre og trives.

Det er staten alene som har rett til å bruke tvangsmidler på vegne av befolkningen. Det betyr at vi som innbyggere har gitt fra oss retten til å beskytte oss selv i bytte mot tryggheten staten kan gi oss.

Det blir da et problem når folk opplever at myndighetene ikke klarer å beskytte sine innbyggere på en tilfredsstillende måte.

De Kristne vil ikke ha en politistat der befolkningen utsettes for unødig overvåking og innskrenkelse, men vi vil ha et statsapparat som hindrer vold, holder forbrytere vekk fra gata og oppklarer forbrytelser. Det betyr blant annet at politiet må ha ressurser til å stille når det er behov, og til å drive seriøs etterforskning, også av mindre saker.

Politi

I dag er det mange forbrytelser, også med kjent gjerningsmann, som ikke etterforskes fordi politiet mangler nødvendige ressurser. Dette svekker folks tillit til ordensmakten, og skaper utrygghet i befolkningen. De siste årene har vektere overtatt mange oppgaver som naturlig tilhører politiet. Men trygghet skal være for alle, ikke bare dem som har råd til å kjøpe den.

Politiet trenger å styrkes på mange områder: Økt bemanning, oppdatert kompetanse for å takle dagens utfordringer, og bedre materiell. Større bruk av sivilt personell til administrative oppgaver vil frigjøre kapasitet, slik at politiets eget mannskap kan brukes til operativ tjeneste.

De Kristne mener Politihøgskolen må evalueres løpende for å sikre at utdannelsen er relevant og tilpasset dagens virkelighet. Det bør også opprettes en nasjonal informasjonsbase med oversikt over tilgjengelig mannskap og utstyr som kan brukes i en eventuell krisesituasjon.

Det må være et krav at alle politioperative ledere også har bakgrunn fra operativ tjeneste, og det må ansettes nok politijurister slik at påtaleenheten ikke blir en flaskehals i straffesakskjeden.

De Kristne vil:

- Ha mer synlig politi i gatene
- Bruke sivilt personell til administrative oppgaver for å frigi politiet til operativ tjeneste
- Sikre at politiet har nok ressurser til å løse sine lovpålagte oppgaver, og styrke politiets arbeid mot cyberkriminalitet
- Utstyre politiet med oppdatert teknologi på IKT og samband
- Sørge for at politiet utstyres med en tilstrekkelig og moderne helikopterpark
- Ha en løpende evaluering av politihøgskolen for å sikre at utdannelsen er relevant og tilpasset dagens virkelighet
- Opprette en nasjonal informasjonsbase med oversikt over tilgjengelig mannskap og utstyr som kan brukes i en eventuell sivil krise
- Være restriktiv i bruk av elektronisk overvåking av befolkningen
- Avvikle Datalagringsdirektivet
- Samordne datasystemene i hele straffesakskjeden
- Stoppe, og eventuelt reversere, sentraliseringen av det operative politiapparatet
- Bruke konfliktrådet i flere straffesaker
- Overføre alle mindre alvorlige lovbrudd for personer under 18 år til konfliktrådet
- Sikre ofre for alvorlig kriminalitet, og særskilt voldskriminalitet, bedre oppfølging og ettervern
- Øke fokuset på vold mot kvinner og barn, og vold i nære relasjoner
- Utrede behov for lovendringer som kan optimalisere PST sine oppgaver i samfunnet

Domstolene

Den dømmende myndighet skal forbli fri og uberørt av politisk og religiøst press. Norske domstoler skal sikre at Grunnloven holdes i hevd, og dømme etter vedtatte menneskerettighetsprinsipper og norsk rettspraksis. Det skal ikke finnes alternative eller parallelle systemer med dømmende myndighet i Norge.

Domstolene gir i dag et generelt inntrykk av ressursmangel. Det går for lang tid fra avsluttet etterforskning til rettskraftig dom. Dette skyldes manglende kapasitet både fra påtaleenheten i politiet, fra domstoladministrasjonen, og fra selve domstolen. Domstolene må derfor få flere sentrale

bevilgninger som følge av økende saksmengde. Den lange behandlingstiden i kriminalsaker er i mange tilfeller en ekstra belastning for ofrene.

De Kristne vil:

- Ha hurtigdomstoler for utenlandske kriminelle
- Korte ned, og på sikt eliminere, ventetiden mellom lovbrudd, dom og soning
- Sikre et straffenivå som reflekterer alvoret i den enkelte kriminelle handling
- Ha strengere straffer når det gjelder seksuelle lovbrudd mot barn, voldtekt og sedelighetsforbrytelser
- Vurdere høyere maksimumsstraff for forbrytelser mot menneskeheten, grove terroranslag, menneskehandel og massedrap

Kriminalomsorgen

Den siste omorganiseringen av kriminalomsorgens distrikter og administrasjon er ikke dokumentert i forhold til resultat. Det er nødvendig å kreve at omorganiseringer av en viss størrelse følges opp med dokumentasjon i forhold til forventet resultat.

Dagens lovverk beskytter de innsatte på en måte som hindrer ansatte i Kriminalomsorgen å føre nødvendig kontroll mot innsmugling av narkotika, mobiltelefoner m.m. De Kristne ønsker å styrke hjemmelen for sikkerhetssjekk i norske fengsler - også av gjester og advokater. Advokater har i dag immunitet mot kontroll av vesker og klær dersom fengslet ikke er definert med spesielt høy sikkerhet. Kriminalomsorgen bør også tilføres midler på linje med politiet. Det nytter lite å styrke deler av kjeden når vi vet at det som regel stopper på det svakeste ledd. Fengselskøene har vært, og er, lange. Dette avhjelpest i stor grad av at Kriminalomsorgen får fullmakt til å løslate innsatte før soningen er fullført for å gi plass til nye innsettelse. Dette undergraver rettsoppfatningen i samfunnet, og fører til at innsatte løslates uten tilstrekkelig oppfølging og kontroll.

De Kristne vil også utrede muligheten for å gjøre soningavtaler med hjemlandet til utenlandske domfelte enklere, der Norge betaler realkostnadene ved at kriminelle utlendinger soner i sitt hjemland.

De Kristne vil:

- Bygge ut kriminalomsorgen der behovet for fengselsplasser er størst
- Begrense innsattes mulighet til å bruke offentlig betalte advokater etter påbegynt soning
- Styrke hjemmelen for sikkerhetssjekk i norske fengsler
- Inngå soningsavtaler for utenlandske domfelte med flere land, og gjøre disse ordningene mer effektive
- Gå imot bruk av samfunnsstraff i voldssaker
- Etablere egne fengsler med reduserte fasiliteter for utenlandske innsatte som skal sendes tilbake til hjemlandet etter endt soning

Forsvar og Heimevern

De Kristne mener det er vesentlig at Norge har et forsvar som er oppdatert og effektivt og tilpasset det moderne trusselbildet. Vi vil styrke og videreutvikle NATO-samarbeidet, men også sikre tilstrekkelige midler til å opprettholde en slagstyrke som virker avskrekkende på potensielle inntrengere.

De Kristne mener det var uheldig å legge ned spesialenhetene som var organisert under Heimevernet. Disse enhetene bestod av frivillige soldater som hadde en interesse og et engasjement langt utover det vanlige. De var kvalifiserte til spesialoperasjoner, og ville i krisesituasjoner utgjøre en stor forskjell. Vi vil begrense den norske deltakelsen til konflikter der NATO må intervensere i forhold til forpliktelser overfor medlemsnasjonene. Det vil være naturlig å delta i regi av FN i fredsbevarende operasjoner som for eksempel i Libanon. Slike operasjoner må vurderes i hvert enkelt tilfelle opp mot kravet til aktiviteter.

De Kristne vil:

- Styrke og videreutvikle NATO-samarbeidet
- Gjenopprette spesialenhetene under Heimevernet, og samordne innsatsen slik at de i fremtidige krisesituasjoner kan disponeres sammen med politiet
- Øke bevilgningene til Forsvaret
- Kreve balanse mellom drift og investeringer i Forsvaret

- Sørge for at alle operative avdelinger holder et nødvendig treningsnivå
- Opprette en profesjonell, stående avdeling innen hver forsvarsgren for å sikre en permanent stamme av militær og teknisk kompetanse
- Unngå utenlandsk militært engasjement som svekker forsvarsevnen hjemme
- Styrke forsvarrets innsats mot trusler via Internett og cyberspace
- Opprettholde et aktivt landbruk over hele landet som en del av forsyningsberedskapen
- Samordne og forbedre kystberedskapen
- Opprettholde full verneplikt for alle menn, med minimum 3 måneders rekruttskole
- Ruste opp heimevernet i antall soldater, utstyr og antall øvelser

Innvandring og flyktninger

De Kristne mener det er viktig at Norge som et rikt land strekker seg langt for å hjelpe nødstilte mennesker andre steder i verden. Som hovedregel bør mennesker hjelpes så nært sitt eget hjemland som mulig. Det gir bedre bruk av ressurser, og er mindre belastende for den det gjelder og deres familie. Samtidig må Norge ha smidige og effektive systemer for å håndtere de som søker asyl her i landet. Det er best for alle om de som åpenbart ikke har rett på opphold siles ut og sendes tilbake umiddelbart. Dette frigjør kapasitet til å behandle de andre sakene raskere, og det styrker asylinstituttets omdømme i befolkningen. Reelle flyktninger med rett til opphold, bør raskt hjelpes til et meningsfylt liv som aktive deltagere i det norske samfunnet.

Norge er et lite land, med relativ liten og homogen befolkning. Det er derfor begrenset hvor mange mennesker fra andre kulturer vi kan ta imot, integrere og skaffe arbeid og bolig til. Skal Norge kunne hjelpe mennesker også i fremtiden, må vi føre en politikk på dette området som er bærekraftig, både kulturelt og økonomisk, noe dagens politikk ikke synes å være. De Kristne mener derfor at mennesker som får opphold i Norge i størst mulig grad må tilpasse seg de normer og verdier som gjelder her. Dette gjelder blant annet respekten for demokrati, ytringsfrihet, religionsfrihet og likestilling. De Kristne er blant annet bekymret over økende jødeforfølgelse i Norge og Europa, også fra grupper som selv har flyktet fra forfølgelse i sitt eget land. Bedre integrering vil gi en mer bærekraftig innvandringspolitikk, rent kulturelt.

De Kristne vil:

- Redusere antall ankemuligheter for asylsøkere som har fått avslag
- Sikre umiddelbar hjemsending av grunnløse asylsøkere og personer som oppholder seg ulovlig i Norge.
- Voksne som ikke har lovlig opphold i Norge skal ikke få plass ved norske studier.
- Åpne for å øke antall kvoteflyktninger hvis situasjonen tilsier det
- Innføre obligatorisk kurs i norsk språk, historie, kultur og religion for alle som søker oppholdstillatelse i Norge.
- Prøve må bestås før statsborgerskap innvilges.
- Etter fullført soning sende hjem flyktninger og asylsøkere som begår alvorlige straffbare handlinger i Norge
- Vurdere å innføre sanksjoner overfor land som nekter å ta i mot egne statsborgere
- Gi asylsøkere som søker opphold på grunn av sin tro, rett til tolk med samme religion
- Lette arbeidsinnvandringen ved å etablere flere felles servicesentre for politi, UDI, NAV og skatteetaten
- Jobbe for å bosette flyktninger raskere
- Vurdere strengere kriterier for familiegjenforening
- Innføre forhåndsgodkjenning av bedrifter, slik at eksperter kan komme til Norge, starte arbeidet og ordne papirene i etterkant
- At målet med hjelp til flyktninger skal være å vende hjem til eget land når situasjonen tillater det

13. Norge i verden

Rent økonomisk står Norge i en særstilling i verden. Det gjør oss utsatt sikkerhetsmessig, men det gir oss også ressurser til å gjøre en forskjell internasjonalt. De Kristne mener vi trenger et nært sikkerhetspolitisk samarbeid med andre makter, men at vi ikke hører hjemme i en union med andre stater.

Som et lite land er vi avhengig av å samarbeide utstrakt med andre nasjoner. Men utenrikspolitikken må utformes slik at den ikke kommer i konflikt med Grunnloven. Grunnloven må aldri tilpasses for at Norge skal samarbeide tettere med internasjonale sammenslutninger av noen art.

EU

Den europeiske union (EU) har i flere tiår virket samlende og stabiliserende på et krigstrett Europa med mange gamle skillelinjer og potensielle konflikter. De Kristne mener likevel det er sterke grunner til å holde Norge utenfor EU også i framtiden. Unionen viser flere tegn til å gå mot full statsdannelse, og vi mener derfor medlemskap vil være å avgi suverenitet i strid med Grunnlovens §1, som erklærer at Norge er «et frit, selvstændigt, udeleligt og uafhængeligt Rige».

Det er også praktiske grunner til å holde Norge utenfor en ny union. EU har et demokratisk underskudd som ikke er forenelig med de sterke tradisjonene vi har for folkestyre og lokaldemokrati. Selv om EU fortsatt er i støpeskjea, er det sterke krefter som ønsker å samle makt sentralt i unionen. Da blir avstanden til byer og bygder i Norge stor. De Kristne mener derfor at Norge er tjent med å råde over egne ressurser, bestemme sine egne lover og beholde vår sikkerhets- og utenrikspolitiske handlfrihet.

Når EU i økende grad ønsker å tale med én stemme, er det også behov for frittstående land som kan opptre uavhengig og nøytralt, særlig i sammenhenger hvor det er behov for megling og konfliktløsning. De Kristne mener et fritt og selvstendig Norge er godt skikket til å ta på seg slike oppdrag. Hvis forslag om å søke norsk medlemskap i EU kommer opp i fremtiden, vil De Kristne kreve folkeavstemning før forhandlinger inngås, og eventuelt også når et forhandlingsresultat foreligger.

EØS

Den europeiske økonomiske samarbeidsavtalen (EØS) har gitt Norge tilgang på mange markeder, og har vært et viktig alternativ til medlemskap i Den europeiske unionen. Avtalen representerer imidlertid en konstitusjonell utfordring for Norge. Vi pålegges en omfattende mengde direktiver som norske myndigheter implementerer fortløpende. De Kristne mener Norge er tjent med gode handelsavtaler, men vil se nærmere på bruken av den eksisterende vetoretten. Vi ønsker ikke en praksis som i realiteten innebærer avgivelse av suverenitet i strid med Grunnloven.

Et av de viktigste argumentene for å bli medlem av EØS var markedsadgang for norsk fisk. Fisk er vår største eksportnæring utenom olje/gass. I dag er imidlertid Russland den største avtaker av norsk fisk, og argumentet har derfor svekket betydning. Hvis forhold gjør det naturlig å tre ut av EØS-avtalen, vil De Kristne gå inn for at Norge inngår gode bilaterale avtaler med land vi naturlig handler med.

Schengen

Schengen-avtalens hovedtanke er å lette reise mellom avtalelandene, blant annet gjennom pass- og visumfrihet ved interne grensepasseringer. Samarbeidet omfatter i dag 26 land i Europa. Selv om vi setter pris på smidigheten i ordningen, har den medført et ikke ubetydelig tilsig av kriminelle, som ellers ville blitt stoppet ved grensen. De Kristne vil derfor gjenopprette kontrollen ved egne grenser, og sikre at kriminelle individer og grupper stanses på vei inn.

De Kristne vil, så langt det er mulig, bevare den norske deltagelsen i Schengen-samarbeidet, dog ikke på bekostning av egen grensekontroll.

Schengen-avtalen er tett knyttet til Den europeiske unionen, og EU vedtar stadig nye rettsakter som føyes til tilknytningsavtalen. Dette kan innebære tap av suverenitet og selvbestemmelse. De Kristne vil derfor evaluere samarbeidet løpende, og om nødvendig reforhandle vilkårene for norsk deltagelse.

De Kristne vil:

- Holde Norge utenfor EU
- Evaluere EØS-avtalen til fordel for bilaterale avtaler med blant annet EU
- Etablere en tilfredsstillende norsk grensekontroll
- Evaluere Schengen-samarbeidet med tanke på grensekontroll og selvbestemmelse
- Styrke det nordiske samarbeidet
- Arbeide for fri handel, også mellom utviklingsland og industriland

FN

De Kristne mener at Norge skal bidra til å gjøre verden til et tryggere og mer stabilt sted, blant annet gjennom deltagelse i internasjonale samarbeidsorganisasjoner som FN. Riktig bruk av De forente nasjoner kan bidra til å bevare og styrke en internasjonal rettsorden.

De Kristne mener imidlertid FN over tid har svekket sin legitimitet, blant annet gjennom unnfalighet overfor brudd på menneskerettigheter i egne medlemsland og uproporsjonert fordømmelse av Israel. De Kristne vil arbeide for et FN som er mer tro mot sine idealer, og legge ned avdelinger som, direkte eller indirekte, brukes til å sementere konflikter og systematisere urett. Eksempel på dette er UNRWA, som er et betydelig hinder for en løsning i Midtøstenkonflikten.

De Kristne vil videreføre Norges engasjement i FN, men vil være tydelige på at organisasjonen hverken definerer gjeldende folkerett eller er bindende for norsk holdning i internasjonale konflikter.

Midtøsten og Israel

De Kristne vil på alle måter støtte Israels rett til å eksistere i fred og trygghet innenfor egne grenser, og vil være en pådriver for et tett og nært samarbeid innen handel, industri, miljøvern, turisme, utdanning og forskning.

De Kristne ønsker derfor å opprette et sterkt forpliktende bilateralt samarbeid med Israel, og forplikte oss til å forsvare Israels legitime rettigheter som et jødisk nasjonalhjem innenfor trygge historiske grenser, med demokratiske rettigheter, personlig frihet og nasjonal selvråderett.

Konfliktene i området må først og fremst løses av partene selv, men De Kristne mener Norge som en forkjemper for fred og demokrati må sette krav til alle partene i området til å stanse all terror, og anerkjenne hverandres rett til å eksistere. Alle forsøk på å løse konfliktene i Midtøsten må bygge på en helhetlig forståelse av situasjonen, og et sannferdig forhold til historie og folkerett.

De Kristne vil:

- Støtte Israel som eneste fungerende demokrati i området
- Helhjertet støtte Israels rett til å eksistere i fred og trygghet innenfor sine grenser og til selv å velge sin egen hovedstad
- Flytte Norges ambassade til Jerusalem
- Støtte jøders rett til å bosette seg i sitt nasjonalhjem, etter gjeldende folkerett vedtatt i San Remo i 1922
- Utvikle nære bilaterale forbindelser med Israel innen handel, industri, utdanning og turisme
- Tilby ønsket kompetanse til Israel innen olje og gass
- Sette krav til partene i området om at all terror må opphøre
- Kreve at omkringliggende land anerkjenner Israels rett til å eksistere i fred og trygghet
- Være pådrivere for en konstruktiv løsning for alle nasjoner i området
- Stille krav til arabiske land om å ta ansvar for palestinskarabiske flyktninger i eget land
- Stanse finansieringen av palestinske selvstyremyndigheter

Misjon og bistand

De Kristne mener Norge bør bruke mer av sin rikdom til å hjelpe trengende i andre deler av verden. Den tradisjonelle forståelsen av bistand bør imidlertid vike for mer fokus på norske investeringer i de aktuelle områdene. Målet må være å styrke industri og næringsliv i mottakerlandene. De Kristne vil derfor gjøre det norske bistandsbudsjettet om til et eget utenlandsbudsjett, med fokus på investering i utenlandsk næringsutvikling.

De Kristne vil også styrke Norges kapasitet til å yte umiddelbar hjelp i nødrammede områder. Der det er naturlig, vil vi kanalisere hjelpen gjennom menigheter og organisasjoner som allerede rår over egnede apparater i de aktuelle områdene. Disse aktørene kjenner kulturen, vet hvor skoen trykker og har ofte omfattende nettverk på lokalt nivå.

Midlene kan derfor formidles målrettet og effektivt, og med stor mulighet for kontroll i etterkant.

De Kristne vil:

- Være tydelige på egne verdier i møte med representanter fra andre land og kulturer
- Flytte fokus fra bistand til investeringer og økonomisk partnerskap
- Gjøre om bistandsbudsjettet til et utenlandsbudsjett med fokus på investering i utenlandsk næringsutvikling
- Kanalisere nødhjelp gjennom private organisasjoner med gode løsninger og etterrettelig dokumentasjon
- Legge press på land der tros- og ytringsfriheten er truet

14. Miljø

Klassisk kristen forståelse legger til grunn at jorden er skapt av Gud og at mennesket gjennom Bibelen har fått et forvalteransvar. Partiet De Kristne mener derfor det er en gudgitt oppgave å forvalte kloden og de ressursene som fins her på en langsiktig og god måte. Vi vil legge vinn på å føre en politikk som forvalter naturen og jordens ressurser til beste for oss selv og morgendagens generasjoner.

Industriutvikling og økonomisk vekst må skje på en måte som ikke bruker opp ressurser og ødelegger vann, jord og luft for de som kommer etter oss. Vi må ta vare på artsmangfoldet. I dag dør arter ut i stort tempo, og hverken artene selv eller deres rolle i økosystemet kan erstattes i ettertid. Vi må også beskytte havet som den skattkisten det er. Havet er vår største kilde til oksygen og et uerstattelig forråds-kammer av fisk og sjømat.

Partiet De Kristne vil satse på ren og fornybar energi. I dag kommer over nitti prosent av vår elektriske energi fra vannkraft. Partiet De Kristne mener det er naturlig at Norge satser videre på utvikling av fornybar energi fra eksempelvis vind, solenergi, havstrømmer og tidevann. Vi vil også sette av en del av oljefondet til forskning på fornybar energi og til miljøinvesteringer i utviklingsland.

Partiet De Kristne mener behovet for en ren og frisk klode må holdes fram i internasjonale fora. Vi vil derfor jobbe aktivt med internasjonale avtaler som har som mål å begrense og reversere kortsiktig og skadelig utnyttelse av naturressursene.

Generasjoners symbiose mellom menneske og natur har gitt oss et vakkert kulturlandskap som dessverre er i ferd med å gro igjen. Partiet De Kristne vil arbeide for en aktiv forvaltning av dette kulturlandskapet, men dette skal skje gjennom konstruktivt og frivillig samarbeid med grunneierne. Rovdyrforvaltning: Norge har et rikt dyreliv, der også rovdyr hører hjemme. Dette kan føre til konflikter mellom dyr og mennesker.

Der rovdyr blir en trussel mot folk og næring, vil vi primært søke å flytte rovdyrene og hvis det er nødvendig tillate felling av dyr.

Biologisk mangfold: Å tillate genmodifiserte planter som lages for å tåle en større mengde av giftige sprøytemidler er ikke bærekraftig. På lang sikt vil det redusere forsyningssikkerheten, skade jordsmonnet og utgjøre en helseisriko for mennesker og dyr.

Det er viktig å ta vare på det biologiske mangfoldet. Dette står i fare ved anvendelse av patenter på genmodifiserte planter og såkorn.

Partiet De Kristne vil si derfor nei til patentrettigheter på planter, dyr og gener.

Partiet De Kristne er kritiske til å implementere rammer og føringer i forvaltningen som ikke har hatt en bred demokratisk behandling.

Et eksempel er Agenda 21s føringer for arealplanlegging i kommunene.

Partiet De Kristne vil:

- Arbeide for en langsiktig forvaltning av natur og ressurser
- Sette av en fast prosentsats av oljefondet til utvikling av fornybar energi
- Investere i gode miljøtiltak og innovativ miljøteknologi
- Oppmuntre grunneiere til god forvaltning av kulturlandskap gjennom økonomisk stimulering
- Føre en lempelig rovdyrpolitikk
- At Norge trekker ut Oljefondets investeringer i det multinasjonale selskapet Monsanto, som er verdens ledende produsent av genmodifisert såkorn, og kontrollerer over 90 prosent av verdens GMO-avlinger.